

FAKULTETSKANSLIET FÖR SAMHÄLLSVETENSKAP

Fakultetskansliet för samhällsvetenskap

Socialdepartementet

Philip Lavender

Handläggare

0766-18 6264

philip.lavender@gu.se

Göteborgs universitets svar på remiss av betänkandet Hem för barn och unga: För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025/84)

Detta remissvar från Göteborgs universitet har handlagts av Samhällsvetenskapliga fakulteten. Institutionen för socialt arbete, Juridiska institutionen, Psykologiska institutionen och Sahlgrenska akademien har inbjudits att lämna synpunkter och kommentarer. Synpunkter har inkommit från Institutionen för socialt arbete 2025-10-13.

Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet välkomnar utredningen om att stärka kvaliteten i vården vid hem för barn och unga, men anser att förslagen om utbildningskrav (kapitel 7.6 i betänkandet) är för svaga och otydliga. De menar att personalen bör ha avslutad högskoleexamen, exempelvis socionom- eller socialpedagogexamen, för att säkerställa professionell kompetens och rättssäkerhet. Institutionen föreslår tydliga examenskrav för både föreståndare och behandlingspersonal, där föreståndare i normalfallet ska ha socionomexamen och en andel av behandlingspersonalen ska ha högskoleutbildning inom relevanta ämnen och examen. En sådan reglering skulle bättre motsvara ungdomars behov och harmonisera med internationella standarder

Institutionen för socialt arbetes svar redovisas i sin helhet nedan.

Remissvar fastställdes av Carl Dahlström, dekan, vid Samhällsvetenskapliga fakulteten 2025-10-27.

Följande är svar från Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet:

Svar från Institutionen för socialt arbete gällande SOU 2025-84

Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet välkomnar utredningens ambition att stärka kvaliteten i vården vid hem för barn och unga.

Kompetens vid hem för barn och unga (se kapitel 7.6)

Vi delar bedömningen att personalens kompetens är en avgörande faktor för trygghet, kontinuitet och rättssäkerhet. Samtidigt menar vi att de föreslagna kraven på utbildning inte är tillräckligt tydliga eller högt ställda för att motsvara det ansvar och den komplexitet som arbetet innebär.

Utredningen redovisar att utbildningsnivån bland personal vid hem för barn och unga varierar och i många fall är låg. Enligt den kartläggning som presenteras i kapitel 7.6 har endast cirka en fjärdedel av personalen en akademisk examen (till exempel socionom-, beteendevetar- eller psykologexamen), medan knappt hälften har minst tvåårig eftergymnasial utbildning. Utredningen har lyft fram barns och ungas erfarenheter. I dessa berättelser återkommer önskemål om mer kvalificerad personal, så som socionomer, socialpedagoger och psykologer, med förmåga att förstå och bemöta komplex problematik som trauma, psykisk ohälsa och social utsatthet. Ungdomarna beskriver tydligt hur bristande kompetens hos personalen leder till otrygghet, missförstånd och bristande stöd.

Trots denna problembeskrivning föreslår utredningen inte något krav på avslutad examen, utan endast att personalen ska ha ”minst tvåårig eftergymnasial utbildning, eller motsvarande”. Formuleringen är bred och otydlig, och innebär att även kortare eller ofullständiga studier kan uppfylla kravet.

Utredningen framhåller visserligen behovet av kompetensutveckling och handledning, men fördjupar inte diskussionen om vad en professionell grundkompetens bör innebära. Sammantaget innebär detta att förslaget inte står i proportion till den brist på kvalificerad personal som utredningen själv påvisar.

Mot denna bakgrund framstår utredningens förslag som otillräckligt. Kravet på ”minst tvåårig eftergymnasial utbildning, eller motsvarande” är vagt och innebär varken krav på examen eller tydlig anknytning till en profession inom socialt arbete. En sådan formulering riskerar att inkludera mycket korta yrkesutbildningar och även ofullständiga studier. Det motsvarar inte den professionskompetens som behövs för att möta de barn och unga som placeras i hem för vård eller boende.

Institutionen menar att det bör ställas krav på avslutad examen, exempelvis socionomexamen, socialpedagogexamen eller annan relevant högskoleexamen, för personal som arbetar direkt med vård, behandling och omsorg. En avslutad examen säkerställer inte bara viss kunskapsnivå utan också förståelse för yrkesetiska principer, rättsliga ramar och vetenskaplig grund.

Internationell jämförelse

Utredningen konstaterar själv att Sverige ligger efter flera nordiska länder, särskilt Finland, där både bemanning och kompetens är tydligt reglerade och där legitimerade socialarbetare utgör grunden i institutionsvården. Trots detta väljer utredningen att stanna vid ett generellt och lågt formulerat utbildningskrav.

Institutionen för socialt arbete vill därför understryka att professionell kompetens inte kan garanteras genom enbart utbildningslängd, utan genom examenskrav och tydlig professionsanknytning. Vi är medvetna om de rekryteringssvårigheter som finns inom området, men vägen framåt måste vara långsiktiga satsningar på kompetensförsörjning, vidareutbildning och handledning

Föreståndare respektive behandlingspersonal

Institutionen anser att det finns en poäng i att skilja mellan kraven för föreståndare och behandlingspersonal. Dessa roller har olika uppdrag och kräver därför olika typer av kompetens.

- Föreståndaren har ett övergripande ansvar för ledning, rättssäkerhet, samordning och kvalitetsarbete. För denna roll bör det ställas krav på socionomexamen eller annan relevant högskoleexamen omfattande minst 180 högskolepoäng, samt dokumenterad erfarenhet av socialt arbete, ledarskap och samverkan mellan huvudmän.
- Inom behandlingspersonalen bör det finnas en samlad kompetens som innefattar relevant högskoleutbildning inom socialt arbete, socialpedagogik, psykologi eller motsvarande. En andel av personalen med ansvar för det direkta relationsarbetet bör ha sådan examen. Dessa medarbetare bör också omfattas av krav på kontinuerlig handledning och fortbildning. Ett sådant dubbelt kravsystem möjliggör att den dagliga vården vilar på professionell grund samtidigt som verksamheten leds av personer med kvalifikationer att säkerställa kvalitet, rättssäkerhet och samordning.

Rekommendation

För att säkerställa att institutionsvården vilar på en professionell grund rekommenderar Institutionen för socialt arbete att kravet på utbildning i lag eller föreskrift formuleras enligt följande principer:

Föreståndare ska ha relevant högskoleexamen motsvarande minst 180 högskolepoäng inom socialt arbete eller närliggande ämnesområde, samt dokumenterad erfarenhet av ledarskap och socialt arbete.

Verksamheten bör säkerställa att en viss andel av behandlingspersonalen har relevant högskoleexamen inom socialt arbete, socialpedagogik, psykologi eller motsvarande. Övrig behandlingspersonal bör ha minst tvåårig eftergymnasial utbildning. Undantag får endast göras om särskilda skäl föreligger, och då ska kompletterande utbildning och handledning erbjudas.

En sådan reglering skulle tydliggöra att arbetet vid hem för barn och unga är kvalificerat socialt arbete som kräver yrkesutbildning, etisk medvetenhet och vetenskaplig förankring, i linje med både ungdomarnas uttryckta behov och internationella jämförelser.